

בבא מציעא כ"ה

משנה

התנא מונה את אופני המציאות שחייב להכריז עליהם: מצא פירות בכלי, או כלי כמות שהוא, וסתם כלי יש בו סימן. מעות בכיס או כיס כמות שהוא, ובכיס יש לבעלים סימן. צבורי פירות, צבורי מעות, שלשה מטבעות זה על גב זה. כריכות ברשות היחיד, וככרות של בעל הבית. וגיוזי צמר הלקוחין מבית האומן. כדי יין, וכדי שמן הרי אלו חייב להכריז.

גמרא

כלי ולפניו מעות כיס ולפניו מדייקת הגמרא, הטעם שבמשנה חייב להכריז, הוא משום שמצא פירות בכלי או מעות בכיס. אבל אם מצא כלי ולפניו פירות, כיס ולפניו מעות הרי אלו שלו. ובמשנה שנינו את מה ששנינו בברייתא, מצא כלי ולפניו פירות, כיס ולפניו מעות הרי אלו שלו. מקצתן בכלי ומקצתן על גבי קרקע, מקצתן בכיס ומקצתן על גבי קרקע חייב להכריז.

ד' שאין בו סי' בצד ד' שיש בו סי' מכריז בא' והקשו בגמרא ממה ששנינו, מצא דבר בעל סימן ונטל את שלו זכה בדבר שאין בו סי' שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן חייב להכריז. בא בעל סימן ונטל את שלו זכה הלה בדבר שאין בו סימן? אמר רב זביד, אין כאן סתירה, כאן בגיגית ופשתן כאן בסל ופירות. המשנה מדברת בגיגית ולפניה פשתן. ובודאי הפשתן לא נפל ממנה. מפני שלא נשאר בה מן הפשתן. הברייתא מדברת בסל ולפניו פירות, ולפעמים הפירות שהיו בסל מתגלגלים החוצה ולא נשאר מהם בתוכו דבר³²⁹.

ר"פ א' כאן שנשאר בסל דבר רב פפא אמר, כאן וכאן בסל ופירות. כאן שנשאר בסל כאן שלא נשאר בסל דבר ואפשר לומר שהפירות שבחוץ נפלו מן הסל. וכאן שלא נשאר בסל דבר. וכיון שלסתם סל יש שוליים כפולים לתוכו, כיון שלא נשארו בתוכו פירות, הפירות שבחוץ לא נפלו מן הסל. או שנאמר, שכאן וכאן שלא נשאר בסל דבר. כאן שפניו של הסל כלפי הפירות, ואומרים שהפירות נפלו מן הסל. וכאן כשאין פניו כלפי הפירות, והפירות לא נפלו ממנו. או שנאמר, כאן וכאן שפניו כלפי הפירות. כאן כשיש לסל שוליים כפולים לתוכו, וכיון שלא נשארו בסל פירות, הרי אם הפירות היו נופלים מהסל היה נשאר מהם בסל. כאן

329 רש"י מפרש שהמשנה היא בכובא וכיתנא והברייתא שאומרת שחייב להכריז היא בצנא ופירי. התוס' מפרש שהמשנה היא בצנא ופירי וכיון שהפירות אינם מחוברים אם היו נופלים מהסל היה נשאר מהם בתוכו והברייתא בפשתן שהוא מחובר ויתכן שהיה בגיגית וכולו נפל מהגיגית ולא נשאר בה. ור"ח פירש שהקושיה היתה על מה שאמרו מקצתן בכלי ומקצתן ע"ג קרקע חייב להכריז. ממה ששנינו שאם בא בעל הסימן ונטל את שלו המוצא זכה במה שבחוץ אע"פ שנשאר בפנים מקצת הפירות ואפי' אומר שהכל שלו. ולפ"ז גרסו לקמן הא והא דאשתיירי בה. ולא הא והא דלא אשתייר בה. תוס'.

כשאינן לו אוגנין, ויתכן שהפירות נפלו מן הסל³³⁰.

א"א להביא ראיה מהמשנה בצבורי פירות וצבורי מעות, משמע שמנין הוא סימן³³¹? מבארת הגמרא, שנשנה במשנה צבור פירות, ואין מספר במנין, אלא כיון שהם צבורים הוא הינוח ולא נפילה, והמקום הוא הסימן, והמאבד יאמר הנחתים במקום פלוני³³². שואלת הגמרא, אם במשנה נשנה צבור, ראיה שמקום הוא סימן? עונה הגמרא, שאפשר לשנות במשנה צבורי, והמנין הוא סימן. ואי אפשר להביא ראיה, לא שמנין הוא סימן ולא שמקום הוא סימן.

א"ר מגדלאה ג' מטבעות זה אמר רבי יצחק מגדלאה, ג' מטבעות זה על גב זה ששנינו על גב זה כשעשויים כמגדלים במשנתנו שחייב להכריז, זה כשעשויים כמגדלים³³³.

וכן שנינו בברייתא, מצא מעות מפוזרין הרי אלו שלו, עשויין כמגדלין חייב להכריז. ואלו עשויין כמגדלין, שלשה מטבעות זה על גב זה. ולכאורה גופה של הברייתא קשה³³⁴. ברישא נאמר מטבעות מפוזרין הם שלו, משמע שאם מקצת המטבע על מטבע אחרת ומקצתה על הקרקע חייב להכריז. ובסיפא נאמר עשויין כמגדלין יכריז, משמע שכשאינם כולם עליו הן שלו? מבארת הגמרא, שהתנא קורא מעות מפוזרין לכל המטבעות שאינן עשויים כמגדלים.

ר' חנינא אמר לא שנו אלא אמר רבי חנינא, לא אמרו שחייב להכריז אלא בעין ג' מלכים במטבעות של שלשה מלכים. אבל במטבעות של

מלך אחד, אינו חייב להכריז. שואלת הגמרא, אם הם עשויים כמגדלים אפילו הן של מלך אחד חייב להכריז, ואם אינם עשויים אפילו של שלשה מלכים אינו חייב להכריז? אלא יש לומר כך, לא אמרו שחייב להכריז אלא בשלשה מטבעות של מלך אחד בגדלים שונים. והוא כשעשויים כמגדלים, המטבע הגדול למטה, האמצעי מעליה, והקטן מעל האמצעית. מפני שאומרים שהבעלים הניחם. אבל בשל מלך אחד, אם כולם אותן מטבעות, אפילו שהם מונחית זו על זו הרי הם שלו. מפני שאנו אומרים שקרה מקרה והם נפלו בבת אחת. ואין למאבד סימן ואפילו אינו יודע באיזה מקום נפלו³³⁵.

330 בהגהות הגר"א מביא שהגרסא היא קודם הא דאית ליה אוגנין לצנא הא דלית ליה. ואח"כ ואיבעי"א הא והא דלית ליה, הא דמהדר אפיה לגבי פירי הא דלא מהדר אפיה. וכן נראה מפ"י רש"י ד"ה והא. אבל הרא"ש גורס כגרסא שלנו. הגהות הגר"א. ועיין בדבריו בשו"ע חו"מ רס"ב ס"ק כ"ה.

331 אע"ג שלעיל היהפשוט ממה שמשקל סימן שמדה ומנין סימן, רצה להביא ראיה ממשנה. תוס'. 332 רש"י.

333 אם מנין הוא סימן בזה שעשויים כמגדלים יודעים שהוא דרך הינוח, ובשנים לא מספיק משום שמכריז טיבעא. אבל אם מקום סימן יודעים שהוא דרך הינוח אפילו בשנים עשויים כמגדלים. שאל"כ מה מקשים לקמן לרבי יוחנן. וי"ל שהגמראמתרצת טוב, טיבעא נכריז. תוס'.

334 אבל במשנה אפשר לומר שג' מטבעות הוא פירוש של צבורי מעות. תוס'.

335 הרא"ש ושאר פוסקים פסקו כר' חנינא. אבל הרמב"ם השמיטה מפני שסובר שר"ח ור"י נחלקו בדברי רבי יצחק מגדלאה ופסק כר"י. הגהות הגר"א.

ור' יוחנן אמר אפילו של מלך ורבי יוחנן אמר, שבשלשה מטבעות זה על גב זה חייב
אחד להכריז אפילו הן של מלך אחד, באותו גודל. הואיל

וג' המטבעות הם זו על זו יש בהן סימן, מפני שלא קורה שמטבעות נופלות כך.
שואלת הגמרא, ועל סמך איזה סימן הוא מכריז? אם מכריז מנין, שלש מטבעות
מצאתי והמאבד אומר שהם זו על גב זו³³⁶. מדוע בשתי מטבעות זו על גב זו לא
יכריז?. אלא אמר רבינא, מטבע³³⁷ מכריז. שמכריז מצאתי מטבעות. והמאבד
יאמר, מצאת שלשה מטבעות. אבל שנים אינו סימן שכן מיעוט רבים שנים.

ר' ירמיה הסתפק מה הדין הסתפק רבי ירמיה, מה הדין במטבעות מסודרות כשיר,
כשיר כשורה כחצובה כסולם בעיגול כאצעדה, כשורה, כחצובה, כג' רגלים כל אחת
כנגד האויר שבין השתים בצורת סגול, כסולם, רוב האמצעית על התחתונה, ורוב
העליונה על האמצעית? ואומרת הגמרא, שנפשוט את הספק באחד מהם³³⁸ ממה
שאמר רב נחמן בשם רבה בר אבוה, כל שאם מכניס ביניהם קיסם ונוטלם בבת
אחת חייב להכריז. וכשהמטבעות מסודרים כסולם, אפשר ליטלם בבת אחת.

הסתפק רב אשי, מה הדין כאבני בית קוליס³³⁹, אחת מכאן אחת מכאן ואחת על
גביהן. ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו בברייתא, מצא מעות מפוזרות הרי אלו
שלו, כאבני כבית קוליס חייב להכריז.

שנינו, המוצא סלע בשוק וחברו אמר לו היא שלי. היא נירונית, של מלך פלוני,
לא אמר כלום. ואפילו אם שמו כתוב עליה אינו חייב להחזיר, מפני שלמטבע אין
סימן. שמא הוא הוציאה ונתנה לאדם אחר, והיא נפלה ממנו.

משנה

מצא גוזלות מקושרים אחר הגפה שהוא כותל מעץ או מקנים, או אחר הגדר³⁴⁰
של אבנים, או בשבילין שבשדות, הרי זה לא יגע בהן. מצא כלי באשפה, אם
מכוסה לא יגע בו, מפני שהוא משתמר ואינה אבדה שמוזהר עליה ב"לא תוכל
להתעלם". ואם הוא מגולה, נוטל ומכריז.

גמרא

336 רש"י.

337 הב"ח מגיה, מטבעות מכריז.

338 ולפי הרמב"ם לא גורסים תפשוט מהא חדא דאמר רב נחמן. אלא אמר רב נחמן, והבעיה בסולם לא נפשטה.
הגרות הגר"א.

339 שם הע"ז הוא קוליס ונקרא מרקוליס בלשון גנאי, ההיפך מקילוס ושבת. תוס'.

340 הוא מקום שמשתמרות קצת אבל במקום שאין משתמרות כלל היא ודאי אבדה והבעלים נתיאשו כיון שאין
בה סימן. ולא מדובר במשתמר לגמרי, שהרי במקום המשתמר לא יגע אפ' בדבר שיש בו סימן. ולרבא שאמר
שמקום הוא סימן נקטו דוקא גוזלות שמדדים אבל בדבר אחר מקום הוא סימן ויטול ויכריז. ולרבה נקטו גוזלות
להשמיע שאפ' שהוא ספק הינוח לא יגע בהם. תוס'.

לא יגע בגזלות מקושרים בכנפיהם ומדדים שמא שאדם הצניעם

מבארת הגמרא, הטעם שהמשנה אומרת שלא יגע בגזלות, הוא מפני שאומרים שאדם

הצניעם כאן. ואם יטלו אותם אין לבעלים בהם סימן, ולכן יניחם במקומם עד שהבעלים יבוא ויקחם. שואלת הגמרא, מדוע הקשר שלהם קשורים לא יהיה סימן? אמר רבי אבא בר זבדא בשם רב, שהגזלות קשורים בכנפיהם, וכל האנשים קושרים בקשר כזה. שואלת הגמרא, שהמקום יהיה סימן? אמר רב עוקבא בר חמא, מדובר שהגזלות מדדים ממקום למקום.

כל ספק הינוח לכתחילה לא שואלת הגמרא, אם הם מדדים, הם הגיעו ממקום אחר ומוותרים, מפני שאינו הינוח ואם אין בהם סימן הרי הם שלו? עונה הגמרא, שאפשר לומר שהם באו ממקום אחר, וכיון שהם מקושרים אפשר לומר שאדם הצניעם כאן, והוא ספק הינוח. ואמר רב אבא בר זבדא בשם רב, 'כל ספק הינוח לכתחילה לא יטול'. מפני שאם יקחם ואין לבעלים סימן יפסיד. אלא יניחם והבעלים יזכרו ויקחום. 'ואם נטל לא יחזיר'³⁴¹. שהרי אין מי שיתן בהם סימן.

מצא כלי טמון באשפה נוטל ומכריו שכן דרך אשפה לפנות שנינו במשנה, מצא כלי באשפה מכוסה לא יגע בו מגולה נוטל ומכריו. שואלת הגמרא ממה ששנינו, מצא כלי טמון באשפה נוטל ומכריו שכן דרך אשפה לפנות? אמר רב זביד, המשנה אומרת שלא יגע בכלים טמונים באשפה בקערות וכוסות, שבודאי הטמינם שם. והברייתא אומרת נוטל ומכריו, בסכינים ומזלגות, שהשליכם בטעות עם האשפה, והם אבדה שחייב בהשבתה.

ר"פ א' כאן באשפה העשויה רב פפא אמר, בשניהם מדובר בקערות וכוסות. לפנות ונמלך עליה לפנות הברייתא היא באשפה העשויה להפנות על ידי בעליה, והמשנה באשפה שאינה עשויה להפנות. ושואלת הגמרא הרי באשפה העשויה להפנות היא אבדה מדעת, שהרי היה צריך להעלות בדעתו שיפנו את האשפה, ומדוע נוטל ומכריו? אלא רב פפא אמר שמדובר באשפה שאינה עשויה להפנות, ונמלך עליה לפנותה. ואומרת הגמרא, שלפי רב פפא מובנים דברי הברייתא שכן דרך אשפה לפנות, שדרך בעל האשפה להמלך ולפנותה. ולרב זביד יש לפרשם כך, שדרך אשפה לפנות לה מן מהבית כלים קטנים, והיא אבדה שחייב בהשבתה.

משנה

341 יש מפרשים דוקא כשנטלו והוליכו לביתו, שחוששים שהבעלים באו ושוב לא יחזרו לשם. אבל אם לא זו וראה שהבעלים לא באו יחזיר למקום. וכן משמע בירושלמי. אבל מהלשון ואם נטל לא יחזיר משמע שכשנטל לא יחזיר אפ' שלא הוליך לשום מקום. ויש לפרש שמדובר בספק אבדה שאפ' הניחה מדעת נראה ששכחורו, מפני שהוא מקום שאינו משתמר אלא קצת, כמו במשנה שעליה רבי אבא מדבר. ולא יחזיר כיון שעכשיו היא אבדה שהבעלים שכחו. וכיון שאם היה יודע שהיא אבדה היה חייב בהשבתה בלא הגבחה אם היה יודע של מי היא, שכיון שמשתמר קצת אין יאוש. כשהגביה הוא מספק שומר חנם לרבה, ושומר שכר לרב יוסף. ולפי רש"י שאמר שלא יחזיר כיון שאין מי שיתן סימן קשה הרי הוא פשוט שלא יתן לאף אדם שאינו יודע מי הבעלים ללא סימן. תוס'.

מצא בגל, של אבנים מחומה שנפלה, ובכותל ישן, הרי אלו שלו. אם מצא באחד מחורי כותל חדש, מחצי עביו לצד רשות הרבים אלו שלו³⁴². מחציו ולפנים רשות היחיד, של בעל הבית. אם היה משכירו לאחרים, אפילו³⁴³ מצא בתוך הבית הרי אלו שלו, מפני שלא ידוע של מי הוא והבעלים התיאשו ממנו.

גמרא

פני שיכול לומר של אמוריים מבארת הגמרא, התנא אומר שאם מצא בכותל ישן הרי הם וכגון שהעלו חלודה הם שלו, מפני שיכול לומר לו שהוא של האמוריים שהורישו אבותינו. שואלת הגמרא, האם האמוריים מצניעים, ובני ישראל אינם מצניעים, ומדוע בכותל ישן הוא שלו אם הוא מחציו ולפנים, אולי בעל הבית הצניעו? אומרת הגמרא, שהם עלו חלודה רבה³⁴⁴, ואם בעל הבית הצניעם לא היה משאיר אותם זמן רב.

342 מפני שאח"כ מבני רה"ר שם שם ושכת, והגמ' מעמידה כגון דשתיך טפי שהיה יאוש בעלים.

343 לפי גרסת רש"י, והרי"ף, והרא"ש.

344 התוס' הקשו שחצרו תקנה אותם לבעל הגל או הכותל. וי"ל שחצר אינה קונה בדבר שיכול להיות שלא ימצאנו מעולם. תוס'.

